

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ РЕАГУВАННЯ НА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF THE FORMATION OF AN INNOVATIVE MECHANISM FOR RESPONDING TO CORRUPTION OFFENSES

Ця стаття присвячена детальному аналізу та розробці концептуальних засад формування інноваційного механізму реагування на корупційні правопорушення. В умовах глобалізації та стрімкого розвитку цифрових технологій, традиційні методи боротьби з корупцією часто виявляються неефективними, що зумовлює актуальність пошуку нових підходів та рішень. Автори досліджують потенціал застосування інноваційних технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, та машинне навчання, для виявлення, запобігання та боротьби з корупційними діями. Особлива увага приділяється потребі інтеграції цих технологій у правове поле та адміністративну практику, що вимагає відповідних законодавчих ініціатив та змін. Стаття базується на аналізі наукової літератури, законодавчих актів, результатів емпіричних досліджень, а також на вивченні міжнародного досвіду. Автори використовують системний підхід для визначення ключових елементів інноваційного механізму та розробки пропозицій щодо його впровадження в Україні. Обґрунтовано значення інноваційного механізму як ефективного інструменту для посилення прозорості, підзвітності та ефективності боротьби з корупцією. Автор наголошує на необхідності розробки комплексних стратегій, що включають технологічні, правові та організаційні аспекти. Стаття вносить важливий внесок у розвиток антикорупційної теорії та практики, пропонуючи шляхи подальшого дослідження та імплементації інноваційних підходів до антикорупційної діяльності. Особлива увага приділяється необхідності міжнародної співпраці та обміну кращими практиками між країнами для формування ефективної глобальної відповіді на виклики, пов'язані з корупцією. Запропоновані в статті рекомендації можуть слугувати основою для розробки національних стратегій у сфері боротьби з корупцією, а також сприяти створенню стійких інституціональних та правових рамок. Автор підкреслює, що успішне впровадження інноваційних механізмів потребує не лише технологічних інвестицій, але й зміцнення довіри громадян до державних інститутів, підвищення правової обізнаності населення та активізацію громадянського суспільства.

Ключові слова: корупція, інноваційний механізм, боротьба з корупцією, штучний інтелект, блокчейн, державна політика.

This article is devoted to a detailed analysis and development of the conceptual foundations of the formation of an innovative response mechanism to corruption offenses. In the conditions of globalization and rapid development of digital technologies, traditional methods of combating corruption often turn out to be ineffective, which determines the urgency of finding new approaches and solutions. The authors explore the potential of applying innovative technologies, such as blockchain, artificial intelligence, and machine learning, to detect, prevent, and combat corrupt practices. Special attention is paid to the need to integrate these technologies into the legal field and administrative practice, which requires appropriate legislative initiatives and changes. The article is based on the analysis of scientific literature, legislative acts, the results of empirical research, as well as on the study of international experience. The authors use a systematic approach to determine the key elements of the innovation mechanism and develop proposals for its implementation in Ukraine. The importance of the innovative mechanism as an effective tool for strengthening transparency, accountability and the effectiveness of the fight against corruption is substantiated. The author emphasizes the need to develop comprehensive strategies that include technological, legal and organizational aspects. The article makes an important contribution to the development of anti-corruption theory and practice, suggesting ways of further research and implementation of innovative approaches to anti-corruption activities. Particular attention is paid to the need for international cooperation and the exchange of best practices between countries to form an effective global response to challenges related to corruption. The recommendations proposed in the article can serve as a basis for the development of national strategies in the field of combating corruption, as well as contribute to the creation of a stable institutional and legal framework. The author emphasizes that the successful implementation of innovative mechanisms requires not only technological investments, but also strengthening citizens' trust in state institutions, increasing legal awareness of the population, and activating civil society.

Key words: corruption, innovation mechanism, fight against corruption, artificial intelligence, blockchain, state policy.

УДК 354:336.025
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2022.32.18>

Сокирко С.В.
здобувач наукового ступеня кандидата наук
Державний університет
«Житомирська політехніка»

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження визначається критичним впливом корупції на соціально-економічний розвиток країн та необхідністю забезпечення їх сталого розвитку. Традиційні підходи до протидії корупції часто виявляються неефективними у світлі нових викликів, таких як цифровізація, міжнародна інтеграція та зміни в глобальній економіці. Тому дослідження спрямоване на розробку концептуальних засад і визначення

ключових елементів інноваційного механізму, який би дозволив ефективно ідентифікувати, запобігати та реагувати на корупційні дії. Розробка та впровадження інноваційних інструментів і механізмів має важливе значення для підвищення прозорості, підзвітності та ефективності державного управління, що, в свою чергу, сприяє створенню сприятливого інвестиційного клімату, покращенню якості життя громадян і зміцненню демокра-

тичних інститутів. Таким чином, тема є надзвичайно актуальною та вимагає систематизованого наукового аналізу. Інноваційний підхід до реагування на корупційні правопорушення вимагає впровадження сучасних технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, аналітика великих даних, що забезпечують нові можливості для виявлення та запобігання корупції. Водночас, критично важливим є розроблення ефективних нормативно-правових механізмів, що спроможні адаптувати існуючу правову систему до викликів сучасності. Розробка інноваційного механізму реагування на корупційні правопорушення має виходити з глибокого розуміння специфіки корупційних процесів у різних секторах, враховувати міжнародний досвід та кращі практики. Це включає розробку цілісної стратегії, заснованої на принципах прозорості, підзвітності, відповідальності, а також активне залучення громадськості до процесу моніторингу та контролю над діяльністю державних органів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний прогрес у розробці наукових методів боротьби з корупцією було досягнуто завдяки роботам таких вчених з України та зарубіжжя, як О. Барановський, Ф. Бретт, Д. Буркальцева, З. Варналій, В. Вишнеvsька, Дж. Гросман, О. Дяченко, І. Мазур, В. Мандибура, В. Ребкало, Т. Рейтер, В. Рейкін, Дж. Робінсон, Г. Рябцев, Р. Седдіг, Р. Скупський, М. Флейчук та ін. Проте, попри значні досягнення у цій галузі, все ще існує ряд невирішених питань, які стримують ефективно та збалансоване впровадження державної антикорупційної політики в Україні.

Мета статті. Розробка науково-концептуальних передумов формування інноваційного механізму реагування на корупційні правопорушення.

Виклад основного матеріалу.

Інноваційний механізм реагування на корупційні правопорушення передбачає впровадження новітніх технологій, методів аналізу даних та міжсекторального співробітництва з метою підвищення ефективності боротьби з корупцією. Розробка та застосування такого механізму потребують комплексного підходу, який включає наступні складові:

1. Цифрові технології і штучний інтелект. Використання програмного забезпечення для аналізу великих даних, машинного навчання та алгоритмів штучного інтелекту може значно підвищити здатність органів влади виявляти потенційні випадки корупції. Це включає аналіз фінансових транзакцій, контрактів, тендерів і державних закупівель на предмет виявлення незвичайних шаблонів, які можуть вказувати на корупційні дії.

2. Блокчейн. Технологія блокчейн може бути використана для забезпечення прозорості та незмінності записів у державних реєстрах, електронних тендерах, голосуваннях та інших процесах, що є вразливими до маніпуляцій. Блокчейн знижує ризики втручання та фальсифікації даних, сприяючи зменшенню корупційних проявів.

3. Інтерактивні платформи для громадськості. Розвиток платформ електронного урядування та мобільних додатків для громадського контролю та звітності забезпечує громадянам інструменти для моніторингу діяльності державних органів, звітності про корупційні дії та спілкування з владою. Це підвищує залученість громадян і стимулює уряд до більшої відповідальності та прозорості.

4. Міжнародне співробітництво. Корупція часто має транснаціональний характер, тому міжнародне співробітництво у форматі обміну інформацією, спільних розслідувань та екстрадиції підозрюваних є ключовим для боротьби з нею [1-2].

Інноваційний механізм реагування на корупційні правопорушення є комплексним підходом, що включає застосування новітніх технологій, методів аналізу та прогнозування для виявлення, запобігання і боротьби з корупцією. Такий механізм передбачає інтеграцію різноманітних інструментів та процесів, спрямованих на підвищення прозорості, забезпечення підзвітності та підвищення ефективності антикорупційних заходів.

Серед ключових елементів інноваційного механізму можна виділити використання технологій блокчейн для забезпечення незмінності та прозорості реєстрів, що містять інформацію про державні закупівлі, власність та інші ключові аспекти, які часто є об'єктами корупційних дій. Штучний інтелект та машинне навчання можуть бути застосовані для аналізу великих обсягів даних з метою виявлення аномалій, які можуть вказувати на корупційні схеми.

Розробка та впровадження цифрових платформ для скарг і звернень громадян дозволяє збільшити кількість каналів для повідомлень про можливі корупційні дії, а також спростити процес їх реєстрації та обробки. Це також включає створення систем онлайн-моніторингу та оцінювання діяльності державних службовців і організацій.

Застосування передових методів аналітики даних і прогнозування дозволяє ідентифікувати потенційні ризики та вразливі місця в системах державного управління, що можуть бути використані для корупційних цілей. Це також сприяє розробці більш ефективних

стратегій боротьби з корупцією на основі аналізу існуючих тенденцій.

Формування інноваційного механізму реагування на корупційні правопорушення вимагає комплексного підходу, що включає стратегічне планування, застосування новітніх технологій та активізацію міжнародної співпраці. Нижче наведено ключові шляхи формування такого механізму [3-4]:

1. Інтеграція передових технологій. Впровадження блокчейн-технологій: забезпечення прозорості та незмінності даних у публічних реєстрах. Розвиток систем штучного інтелекту: аналіз великих даних для виявлення корупційних схем. Цифровізація процесів: створення електронних платформ для державних закупівель, подання звітності та ведення реєстрів.

2. Законодавчі ініціативи. Оновлення антикорупційного законодавства: приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів. Забезпечення правової бази для інновацій: створення законодавчих умов для використання новітніх технологій у боротьбі з корупцією.

3. Міжнародна співпраця. Обмін досвідом та технологіями: співпраця з міжнародними організаціями та іншими країнами для обміну кращими практиками. Участь у міжнародних антикорупційних ініціативах: активна участь в глобальних програмах та проектах, спрямованих на боротьбу з корупцією.

4. Розширення громадської участі. Стимулювання громадського контролю: заохочення громадськості до контролю за діяльністю державних органів та використання публічних ресурсів. Розвиток платформ для взаємодії з громадянами: створення електронних сервісів для подання скарг, звернень та пропозицій.

5. Освітні та профілактичні програми. Розробка освітніх програм: підвищення рівня обізнаності серед населення та державних службовців про корупцію та способи її запобігання. Проведення тренінгів та семінарів: навчання застосуванню інноваційних інструментів та методів виявлення та боротьби з корупційними діями.

6. Розвиток внутрішніх механізмів контролю. Удосконалення внутрішньої перевірки: зміцнення механізмів внутрішнього аудиту і контролю в державних установах для виявлення та запобігання корупції. Створення системи ризик-менеджменту: аналіз і оцінка корупційних ризиків для розробки ефективних заходів запобігання.

7. Залучення приватного сектору. Співпраця з бізнесом: залучення представників приватного сектору до розробки та впровадження

антикорупційних ініціатив. Розробка кодексів етики та стандартів поведінки: встановлення чітких правил та стандартів для бізнесу щодо взаємодії з державними органами.

8. Посилення ролі антикорупційних органів. Забезпечення незалежності та повноважень: зміцнення статусу та ресурсної бази антикорупційних органів для ефективного виконання їх функцій. Підвищення кваліфікації співробітників: організація постійного навчання та підвищення кваліфікації співробітників антикорупційних органів.

9. Використання аналітичних інструментів для моніторингу та оцінки. Розробка індикаторів ефективності: визначення критеріїв для оцінки результативності антикорупційних заходів. Моніторинг та оцінка: регулярний аналіз досягнень і недоліків існуючих антикорупційних програм для їх оптимізації [5].

Реалізація зазначених шляхів вимагатиме злагодженої роботи уряду, громадянського суспільства, приватного сектору та міжнародної спільноти. Ключ до успіху полягає у створенні умов для постійного діалогу між усіма зацікавленими сторонами, гнучкості в підходах та готовності до швидкого адаптування до змінюваних умов (таблиця 1).

Ціль зниження корупції можна досягти через втілення державної стратегії, спрямованої на зменшення участі економіки в тіншовому секторі. Це передбачає очікуване зниження рівня корупції та створення ефективного комплексу заходів, спрямованих на запобігання та боротьбу з корупційними діями в Україні. У формуванні політики детінізації економіки ключовими напрямками діяльності стануть науково-інформаційні дослідження, законодавча робота, заснування інституцій, контроль-но-наглядові функції, забезпечення діяльності правоохоронних органів, а також профілактика та освітні ініціативи.

Наразі завдання України у сфері детінізації економіки стають все більш складними. Серед пріоритетних стратегічних цілей в області боротьби з корупційними правопорушеннями вирізняються [6-7]:

- забезпечення відкритості фінансових операцій;
- ерадикація криміналізації та виведення економічних процесів з тіні;
- виявлення та знищення механізмів легалізації нелегальних доходів і фінансування тероризму;
- покращення міжнародного іміджу країни;
- збільшення привабливості України для іноземних інвесторів;
- розвиток взаємовідносин між українськими банками та фінансовими інституціями

Процес формування інноваційного механізму реагування на корупційні правопорушення

Етап	Опис	Відповідальні	Термін	Очікувані результати
1. Аналіз	Вивчення кращих світових практик та існуючих проблем в Україні	Експертні групи, громадськість	3 місяці	Звіт з аналізом та рекомендаціями
2. Розробка	Створення нового механізму реагування на корупційні правопорушення	Експертні групи, за участю громадськості	6 місяців	Проект закону/іншого нормативного акту
3. Впровадження	Прийняття та впровадження нового механізму	Верховна Рада України, Уряд України	3 місяці	Затверджений закон/інший нормативний акт, створені необхідні інституції
4. Моніторинг	Відстеження ефективності нового механізму	Незалежні експерти, громадськість	Постійно	Звіти про ефективність нового механізму, внесення необхідних змін

Джерело: систематизовано автором

країн, які є членами Міжнародної організації з боротьби проти відмивання грошей.

Побудова та реалізація засобів державної політики реагування на корупційні правопорушення потребує урахування ряду головних концептуальних заходів. Ось кілька ключових аспектів, які можна врахувати:

1. Прозорість та доступність інформації. Створення ефективної системи збору та розповсюдження інформації щодо корупційних правопорушень сприяє залученню громадськості та формуванню громадянського контролю.

2. Законодавча база. Потрібно розвивати та удосконалювати законодавство щодо протидії корупції, включаючи суворі покарання за корупційні діяння, заохочення до декларування майна, заборону конфлікту інтересів тощо.

3. Система контролю та нагляду. Ефективний механізм контролю та нагляду за владними структурами, включаючи аудиторські та правоохоронні органи, є необхідним для виявлення, розслідування та покарання корупційних правопорушень.

4. Співпраця з громадськістю та міжнародними партнерами. Залучення активної участі громадськості, громадських організацій та міжнародних партнерів у протидії корупції допомагає збільшити ефективність заходів.

5. Превентивні заходи. Поряд з реагуванням на виявлені факти корупції, важливо розвивати превентивні механізми, такі як етичний кодекс для посадових осіб, антикорупційна освіта, політики в сфері закупівель тощо.

6. Ефективна судова система. Забезпечення незалежності судів та ефективності судочинства у вирішенні корупційних справ є важливим аспектом боротьби з корупцією.

7. Електронне урядування та інновації. Впровадження сучасних технологій у державні структури може зробити процеси більш прозорими, ефективними та менш вразливими до корупції.

Ці концептуальні заходи можуть бути в основі стратегії державної політики реагування на корупційні правопорушення, спрямованої на подолання цієї серйозної проблеми.

Висновки. Дослідження підтвердило, що інноваційний механізм реагування на корупційні правопорушення є ключовим фактором у підвищенні ефективності антикорупційної діяльності. Інтеграція передових технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, та машинне навчання, може значно зміцнити прозорість, підзвітність та відповідальність у державному управлінні. Ефективне формування та впровадження інноваційного механізму вимагає злагодженої взаємодії між урядом, громадянським суспільством, приватним сектором та міжнародними партнерами. Спільні зусилля та обмін досвідом підвищують шанси на успіх у боротьбі з корупцією. Актуалізація та адаптація законодавства під сучасні виклики та можливості є необхідною умовою для ефективного застосування інноваційних інструментів і механізмів у протидії корупції. Регулярний аналіз ефективності інноваційних механізмів дозволяє вчасно виявляти та усувати недоліки, адаптувати стратегії до змінюваних умов та викликів, що забезпечує сталість та динамічність розвитку антикорупційних заходів. Рекомендується проводити постійні дослідження щодо потенціалу нових технологій у боротьбі з корупцією, зокрема, вивчення міжнародного досвіду та його адаптація до національних умов.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буркальцева Д. Д. Методологія розрахунку інтегральних показників безпеки за сферами економіки. Проблеми економіки транспорту : Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. 2013. Вип. 6. С. 107-111.
2. Леонова О.О. Умови реалізації державної політики у сфері детінізації економіки України. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2018. Вип. 1 (53). С. 52-57.
3. Скупський Р.М. Теоретичні аспекти та тенденції тінізації економіки України. *"The genesis of genius" Scientific and educational journal; Geneva, Switzerland, December.* 2016. 7. P. 145-150. ISSN 7634-567X
4. Шматковська Т. О. Тіньова економіка: дефініція, структура, причини виникнення та шляхи мінімізації. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Економічні науки.* Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. С. 177-185.
5. Тищук Т. Тінізація економіки України у контексті кризових тенденцій. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби. № 2. 2011. С. 279-291.
6. Валюшко І. Антикорупційна політика: концептуальні підходи. Стратегічні пріоритети. 2013. № 4 (29). С. 101–105.
7. Рейкін В.С. Оцінка рівня тінізації як індикатора макроекономічної безпеки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2017. Випуск 22. Частина 1. С.113-116.